La família Llauder era una de les més importants del Mataró del segle XVIII.

En l'article que segueix, Joan Giménez i Blasco, comenta algunes qüestions tingudes per un membre de l'esmentada família amb el Tribunal de la Inquisició.

EL FISCAL DE BARCELONA CONTRA D. JOSÉ LLAUDER

Amb aquestes paraules s'inicia una de les darreres intervencions que coneixem del Tribunal del Sant Ofici, referida a la nostra ciutat. El tribunal inquisitorial reinstaurat per Ferran VII el 21 de juliol de 1814, després d'una primera supressió per part de les Corts de Cadis, emprèn de nou les seves tasques tradicionals. Però en aquests moments amb unes directrius molt concretes, atenent les prioritats que el moment urgeix.

S'ha parlat al llarg de la història del tribunal d'una adequació o especialització davant les realitats canviants. Així hi ha una inquisició centrada en la problemàtica jueu-conversa, o luterana, morisca, il.lustrada, etc.

Davant de la restauració absolutista de Ferran VII la Inquisició és conscient que la seva supervivència com a institució va lligada al manteniment d'unes estructures socials, en aquests moments fortament contestades pels corrents liberals i constitucionalistes. Així doncs, no ens sorprendrà veure actuar el tribunal amb molta diligència i deteniment sempre que existeixin sospites més o menys fonamentades en aquest sentit.

Amb aquests antecedents ens enganyaríem si veiéssim en les acusacions que seguidament detallarem el seguiment i persecució d'uns presumptes "delictes" de blasfèmia. Infravaloraríem els inquisidors si els creguéssim preocupats exclusivament per aquests motius. Sabem prou bé que aquestes manifestacions irreverents tenen una base més perillosa que la blasfèmia; i en el seguiment any rera any de les delacions contra l'acusat es cerca d'acumular proves suficients que permetin actuar el tribunal amb la contundència que el caracteritza. En endinsar-nos en la lectura de la sumària se'ns fa palès l'enfrontament en termes filosòfico-religiosos de dues concepcions ideològiques oposades que comporten unes formulacions socials i polítiques antitètiques. Les crítiques a *nuestra Sagrada Religión* implicaven un atemptat a les bases últimes de la societat d'Antic Règim i com a tals eren elements desestabilitzadors i revolucionaris.

El cas concret que ens ocupa procedeix de la secció *Inquisición* de l'Arxiu Històric Nacional (1). Es tracta d'una consulta elevada al Tribunal Central pel fiscal del Sant Ofici a Barcelona contra Josep Llauder de Mataró, sota l'acusació genèrica de *proposiciones*.

Si bé el document no ve datat, el seu contingut ens en fixa la cronologia. La consulta recull totes les *delaciones* rebudes pel tribunal contra l'acusat i al mateix temps el fiscal hi ressenya les diligències que s'han fet en base a cadascuna d'elles. Abreujant el contingut de la relació del fiscal n'extraurem els punts més significatius.

La primera denúncia recollida fou feta pel metge de Mataró Dr. José Francisco Tor, en data 8 de setembre de 1804. L'acusació es basava en el fet que *D. José Llauder ya pública ya privadamente hablaba con bastante relaxación, como en tono de mofa de las maximas de Ntra. Sta. Religión; pero que en lo que mas se ha excedido delante de este delator, solamente, fue en menosprecio de los S.S. Sacramentos de leucaristia e Unción suponiendolos de poco provecho para los enfermos.*

El tribunal interrogà el denunciant d'acord amb un qüestionari que es repeteix a totes les delacions. Primerament es procedeix a reconèixer la denúncia inicial. Seguidament s'intenta precisar el lloc, mes i any en què tingueren lloc els fets denunciats, així com la resta de persones que hi eren presents. Finalment es demana l'opinió del denunciant sobre la intencionalitat de les afirmacions de l'acusat.

A tot això el Dr. Tor respon *lo dicho sucedió como dos meses antes en casa del Reo, quien le preguntó de donde venia; y diciendole que de visitar un enfermo que estaba viaticado y oleado, le dijo el Reo - que si alguna vez le viese á el enfermo, no le fuese con esas pataratas, y procurase darle remedios... y se dejase de* ***coqueta y aceyte*** (subratllat l'original). Un cop realitzat l'interrogatori del denunciant es demanen informes d'ell al *Comisionado*, que són satisfactoris.

Tres dies després arriba a mans del tribunal una nova delació, aquesta vegada d'un caputxí, *Fray Ignacio de San Vicente de Llavaneras*. La delació diu: *Que estando el dia 16 de dicho mes de Sepbre. de 804 en una quinta del mismo reo, le dijo que la razon dictaba los preceptos del Decalogo, menos el 6º. lo que ponia en noticia del tribunal.*

Es crida el delator que manté les afirmacions esmentades i amplia el seu testimoni, ratificant que les afirmacions es feren *no en tono de chanza y que estaba en su cabal juicio*.

Davant dels fets es demana un informe de l'acusat que s'expressa en els termes següents: *De el reo dice — Que en su vida, conducta y cumplimiento de preceptos eclesiásticos es en el dia mas regular de lo que era antes de casarse, pues vivia muy disipado = que sus conversaciones son muy libres = que instruido á la violeta y con algunos Libros franceses, habla en tono decisivo de los asuntos mas serios de Ntra. Sta. Religión y que en los tres años que hacia que habia regresado de la Universidad de Cervera, constaba en los Registros de la Parroquia haber cumplido con el precepto pascual.*

No hi ha més novetats fins a l'any 1815, que coincideix amb la nova etapa del tribunal després de la supressió i de la guerra. El dia 18 d'abril d'aquest any *El Cura Párroco de Mataró, escrivió al tribunal diciendo — Que el dia 12 del mismo se le presentó el Dr. en Medicina D. Jose Calazans y le dijo — Que durante la invasión de los franceses en la ciudad, y estando él en una calle, habia un hombre incognito que llebaba un libro que dijo ser el Roseau, y que de parte del comandante frances del Fuerte le llebaba D. Jose Llauder (es el Reo) que era su dueño.*

El tribunal crida i interroga el denunciant que es reafirma en la seva declaració anterior i hi afegeix: *que no lo habia delatado antes per ignorar esta obligación hasta que vió en la puerta de la Yglesia un Edicto del tribunal en que se mandaba.*

Es demana un nou informe de l'acusat on es diu: *Ser un Noble Hacendado, natural de la Parroquia de Argentona, y vecino de Mataró, y que esta tenido y reputado en esta ciudad por un sugeto que adopta opiniones no muy favorables a Ntra. Sta. fe catolica, y aun ha corrido la voz de tener Libros probividos; pero que ha cumplido con los preceptos eclesiásticos.*

El 7 de juny del mateix any tenim una nova denúncia: *Escrivió al tribunal D. Tomas Spá canonigo de Barcelona, diciendo — Que Dn. Joaquin Rafart vecino de Mataró le habia dicho, que el Reo habia soltado algunas proposiciones escandalosas, relativas á la Sagrada Eucaristia = Preguntole si veia alli a J.C. como Dios o como hombre = Si un cuervo tubiese que pintar la Eucaristia, ¿como pintaria á J.C. como Dios ó como hombre? y que viendo el Reo que Rafart abominaba semejantes preguntas como hechas en tono irrisorio concluyó =* ***vaya, que la pasion os hace ver al Señor en la Hostia*** *como hombre* (Subratllat l'original).

Segueix l'interrogatori del denunciant que es reafirma i dóna més detalls sobre les proposicions de Llauder, i novament es demanen informes d'aquest que diuen: *Dice del Reo, segun fama publica, es de los filosofos del dia, y no tiene muy buen modo de pensar en orden al Dogma.*

El tribunal acorda que se li demanin els llibres prohibits a l'acusat i s'encomana la gestió al rector de Mataró, que explica així la seva gestió: *Respondió el Reo que era verdad que habia tenido algun tomo de la obra de Rusó que le prestaron los franceses, pero que les devolvió á los mismos, y que no cree ni sabe tenga algun libro probivido.*

Així quedà la cosa fins el 16 de febrer de 1816 en què el tribunal rebé una nova denúncia, aquesta vegada de Maria Antònia Reniu y Roca en els termes següents: *Que hacia tres años le habia oydo la expresion de que la Madre de Dios no era virgen... Que el iba á cumplir con la Parroquia sin prepararse, porque la hostia que le daban era un poco de harina.*

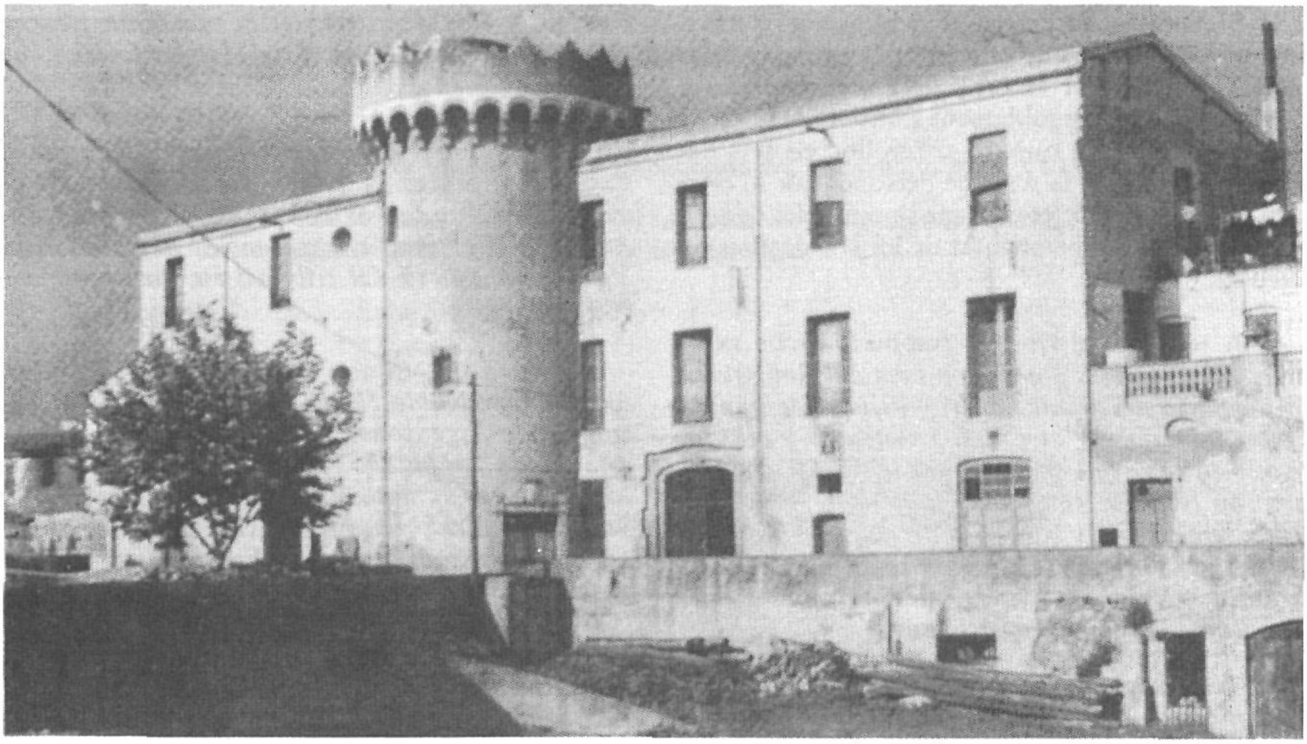

La Torre Llauder.
Masia pertanyent a la família Llauder (s. XVIII)
Foto: Col.lecció M.A.S.M.

A l'interrogatori la denunciant ratifica el contingut de l'acusació inicial i hi afegeix: *tambien dijo que la Religion era una rondalla como la del Compadre Llop.*

Arribats a aquest punt *pidió al fiscal se diesen al Reo Audiencia de cargos, y se le aperciviese para lo sucesivo.*

Arriba una nova denúncia el 27 de febrer de 1817: *En que Jose Puix dio noticia por medio de una carta al tribunal de varios sugetos que tenian libros prohividos y principiando por este Reo, dice = Noticio a Vmdes. como D. Jose Llauder posee segun entreoy el libro intitulado Russó.*

Es procedeix com és habitual a l'interrogatori del denunciant, però aquesta vegada: *No pudo verificarse, por que citados los sugetos que en Mataró llebaban el mismo nombre de Jose Puix, todos negaron ser Autores de la dicha carta.*

El rector de Mataró s'adreça al tribunal en data 18 d'octubre de 1817 i comunica: *Que se le acababa de asegurar que Llauder tenia en su poder las obras de Volter y Rusó, y que de estas tenia en la mesa de su gavinete cinco ó seis tomos para su lectura ordinaria, y que conserva muchos otros... en el 2º. piso de su casa = Que el tribunal sabe el desprecio con que se burló del oficio anterior; por lo que juzga inútil qualquiera comisión que se le confiera al efecto de recogerselos*

El tribunal demana al rector que examini els denunciants i comuniqui les seves conclusions. Així ho féu en els següents termes: ... *se refiere el Coronel Brigadier del Regimiento de Fernando 7º., hermano del Reo, quien le dijo que este tenia en su poder mas de 100 Voltayres en el alto 2º. de la casa, y otros en su gavinete para su lectura ordinaria, los que habia visto dicho Coronel; y que el Reo hacía mofa a que el cura le habia escrito una carta sobre el particular a la que no habia querido contestar.*

La gravetat de la situació després d'aquesta darrera denúncia obliga el tribunal a actuar. A partir d'aquest punt seguirem íntegrament el text de la sumària.

Se preguntó al mismo Parroco si tendria reparo en executar un registro en casa del Reo y recogerle quantos libros prohividos encuentre; y contestó que no podia por que se conciliaria un odio implacable del Reo y sus Amigos. Se le volvió a preguntar si en la ciudad o en sus inmediaciones habia algun Ministro del Santo Oficio á quien encargarselo y caso de haberle, si el Governador prestaria el auxilio con la prontitud y reserva necesarias, y respondió que á los que habia no los consideraba dotados de las qualidades que se necesitan para lograr un éxito feliz; y que no dudaba de que el Governador prestaria el debido auxilio si se le pidiese; pero si que se haga con reserva que se necesita para lograr el lance.

En vista de estas dificultades, conformandose con el dictamen fiscal acordó el tribunal remitir la sumaria a V.A. para que en su vista determine lo que sea de su superior agrado.

En aquest punt es clou la sumària elevada a la Suprema. Desconeixem quina fou la resolució, però considerem el document prou dens qualitativament com per a intentar d'oferir-ne algunes consideracions.

En primer lloc comprovar la notable eficàcia del mecanisme inquisitorial bo i trobar-nos en el primer quart del segle passat. Hem vist amb quina freqüència i regularitat el tribunal instal.lat a Barcelona té coneixement dels "delictes" comesos a Mataró. La clau d'aquesta sorprenent eficàcia cal trobar-la, com ja es desprèn del text, en el sistema de delacions, protegit i potenciat pel tribunal. Així, els confessors tenien obligació de trametre al Sant Ofici totes les notícies de delictes que corresponguessin a la jurisdicció inquisitorial.

Com ja hem indicat, l'enfrontament latent al llarg de tot el text es desencadena davant l'acusació de la tenència de llibres prohibits. Es sols en aquest moment que el tribunal es decideix a intervenir de manera efectiva. I és en aquesta actuació en la qual el tribunal ens desconcerta. La permissivitat que havíem constatat pel que fa a les proposicions blasfemes, ja crida l'atenció, però un cop constatada per diferents testimonis la possessió de llibres francesos, el tribunal actua amb una circumspecció i timidesa inusual, bo i saber com exposa el rector de Mataró *el desprecio con que se burló del oficio anterior.*

També cal considerar la resposta del rector quan respon a la proposta de registre: *no podia porque se conciliaria un odio implacable del Reo y sus Amigos.*

L'actitud del tribunal i aquesta resposta ens obliga a preguntar-nos ¿Quines persones podien inspirar aquest temor a una autoritat com la del rector, si es trobava recolzat per un manament del Sant Ofici?.

Per donar una resposta a aquesta qüestió, hem esbrinat sobre la personalitat de l'acusat, Josep Llauder. El resultat el creiem prou alliçonador com per a incloure'l seguidament.

En una de les darreres acusacions es fa referència a un germà de l'acusat que és anomenat com a Coronel Brigadier del regiment de Ferran VII. Després de diferents consultes hem constatat com el futur general Llauder es trobava al front del mencionat regiment (2), del qual en fou separat a l'inici del trienni liberal. També tenim proves documentals de la seva presència a Mataró l'any 1817, que pensem tractar en una pròxima ocasió.

Als registres parroquials d'Argentona (3) constava el bateig de Joseph Llauder y Camín, fill de Manuel Llauder, Ciutadà Honrat i de Tecla Llauder y Camín efectuat el 27 de maig de 1718. Posteriorment, l'any 1789 trobem els mateixos pares batejant Manuel Llauder y Camín, futur marquès de Ribes.

El coneixement d'aquestes vinculacions familiars creiem que responen les preguntes anteriorment realitzades sobre les vacil.lacions del tribunal.

Els Llauders eren importants propietaris agrícoles, que en generacions anteriors havien vist reconegut el seu prestigi social amb el títol de ciutadania honrada. A la guerra amb el francès, el germà del nostre acusat havia estat distingit amb la "Laureada de San Fernando", a proposta del general Wellington i havia obtingut el títol de marquès de Ribes per les seves actuacions en el combat.

Òbviament l'enfrontament amb aquests antecedents aconsellava tota la prudència que es prengué el tribunal.

Hi ha també l'al.lusió feta pel rector *El Reo y sus Amigos*. ¿Podem intentar parlar a partir d'aquestes dades de l'existència de grups liberals l'any 1817 a Mataró?

Bo i que Josep Llauder difícilment seria un cas aïllat —els inquisidors el defineixen dins el grup de *filosofos del dia*— no ens és fàcil amb un sol exemple teoritzar sobre aquest punt.

Però atenent les coordenades del nostre Josep Llauder: gran propietari agrícola ennoblit, amb estudis universitaris a Cervera, contactes amb les obres de la il.lustració francesa per mitjà de les tropes d'ocupació —que d'altra banda suposa una relació cordial amb els invasors— etc.

Aquestes coordenades socials i ideològiques és molt probable que es realitzessin en d'altres individus de les classes més actives i emprenedores econòmicament, que havien fet possible l'expansió del s. XVIII mataroní, i que en defensa dels seus interessos socials, polítics i econòmics, anaven obrint camí a un conjunt d'actituds que definirien l'emergent burgesia liberal.

Joan Giménez i Blasco

NOTES

(1) Archivo Histórico Nacional, Secc. *Inquisición*. Llig. 3722 núm. 89.

(2) *Memorias documentadas del Teniente General Don Manuel Llauder, Marqués del Valle de Ribas*. Madrid, 1844.

(3) Els registres de baptismes per aquest període es perderen el 1936. Les dades que n'oferim són extretes de *Una rectificación histórica: ¿Donde nació Llauder?*. Manresa, 1908. Obra de Josep D. Bellalta que afortunadament ens ha tramès aquestes notícies.